

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Et særdeles godt arbejdsår

En række nyvalg til hovedbestyrelsen samt vedtægtsændring vedtaget

ÅRSMØDET I NÆSTVED blev Dansk Slægtsgaardsforenings hidtil største med langt over 200 deltagere. Salen på »Axelhus« i Næstved var stuvende fuld, da vor formand, gårdejer *Chr. R. Christensen*, bød velkommen og udtalte mindeord over hovedbestyrelsesmedlem, gårdejer *Hans Buhl*, Elkjærhus, Børkop, som er død efter lang tids sygdom, 73 år gl. Buhl har været medlem af hovedbestyrelsen i tre år og var formand for amtsbestyrelsen. Jo længere man kendte ham, desto større pris lærte man at sætte på ham, sagde Chr. R. Christensen: – Æret være Hans Buhls minde!

Til dirigent valgtes statsautoriseret revisor *Kr. Foged*, som med lune og elegance ledede forhandlingerne, og til protokolfører advokat, cand. jur. *M. Hesselbjerg*.

Til årsmødet forelå en hilsen fra lensgreve *Schimmelmann* og frue, *Lindenberg*, og fra forfatteren *Salomon J. Frifelt* og frue på rejse til bl. a. Kreta. Inden mødet fortsatte, gav formanden udtryk for sin glæde over, at årsmødet nu er endog særdeles godt på vej til at tælle op imod 300 deltagere.

Chr. R. Christensen aflagde følgende beretning for det forløbne år:

★ VI HAR ET VIDERE SIGTE

Det har været et godt år for Dansk Slægtsgaardsforening. Den naturlige afgang i medlemstallet er

så rigeligt opvejet af ny tilgang, således at denne forening ikke har mærket den tilbagegang, som så mange landbrugsorganisationer må slås med under landbrugets modgangsåre.

Bemærkelsesværdigt er det også, at en række af de nye medlemmer består af mennesker, der har forladt landbruget, men som ønsker at bevare tilknytningen til deres gamle livsform, og som derfor slutter sig til vor organisation. De skal være velkomne i vore rækker.

Foreningens arbejde er fortsat og udvidet i det forløbne år. Vi arbejder ud fra foreningens sæd-

(Fortsættes side 4)

Godsforvalter Kaalund, Gavnø, vor formand, Chr. R. Christensen og konsulent Hans Balle kikker på moderne skulptur i Gavnø-parken.

SLÆGTSGAARDEN

Udkommer hveranden måned.
Redigeret af *Ib Paulsen*.
Carit Etlarsvej 32, Odense. Tlf. 12 72 71.

DANSK SLÆGTSGAARDFORENING
Kontor: Carl Baggers Allé 45, Fruens Bøge.

Postadresse: Postboks 221, Odense.

Telefon: Odense 12 94 73 (09).

Postgironummer 831 42.

Kontoret modtager indmeldelser.

Alle breve til foreningen sendes til kontoret,
artikler til bladet til redaktøren.

Andet samt private forespørgsler til formanden.

Forespørgsler ang. undersøgelser af enhver art
bedes rettet til Slægtsgaards-arkivet.

»SLÆGTSGAARDS-ARKIVET«

Adresse: Slægtsgaardsarkivet, Det kgl. Bibliotek, Københav
n K. Tlf. Minerva 111.

Leder: Mag. art. Hans Ellekilde (tlf. Holte 356) og arkivar
P. K. Hofmansen. P. K. Hofmansen træffes personlig
tirsdag og onsdag kl. 14–17.

Formand for arkivudvalget: Konsulent H. Balle, Carl
Baggers Allé 45, Fruens Bøge.

Landsbestyrelsen:

Gdr. Chr. R. Christensen, Badstrup, Uggerslev (for
mand). Tlf. Uggerslev 149.

Gdr. N. Slemming, Rønne Allé 4, Rønne (næstfor
mand). Tlf. Rønne 203.

Civilingeniør, gdr. H. M. Markersen, R., Rødby.
Tlf. Rødby 90 11 19.

Gdr. Jørgen Petersen, Thorsgård, Gislinge.
Tlf. Gislinge 32.

Proprietær Bent Bjergskov, Rosenlund pr. Kølstrup.
Tlf. Rynkeby 17.

Gdr. Einer Petersen, Kikhavn pr. Hundested.
Tlf. Hundested 149.

Hofjægmester Cederfeld de Simonsen, Erholm pr.
Aarup. Tlf. Aarup 91 (helst kl. 9–10).

Prop. Chr. Lybye, Haldborg pr. Skive. Tlf. Skive 556.

Gdr. Olaf Paulsen, Gundestrupgård, Års.
Tlf. Års 169.

Gdr., sønefoged Grøntved, Mygdal pr. Hjørring.
Tlf. Mygdal 31.

Gdr. Marcus Hansen, St. Duegård, Aakirkeby.
Tlf. Aaker 10.

Gdr. Jens Skau, Nygård, Øster Lindet.
Tlf. 048 – 4 62 03.

Fru Nina Sørensen, Håstrup pr. Fredericia.
Tlf. Smidstrup 210.

Gdr. H. Chr. Flytkjær, Rindom, Ringkøbing.
Tlf. Ringkøbing 372.

Forfatteren Salomon J. Frifelt, »Frifelt« pr. Ølgod.
Tlf. Krusbjerg 20.

Foreningens juridiske konsulent:

Sagfører, cand. jur. M. Hesselbjerg, Hillerød.
Tlf. Hillerød 152.

Hovedkontor: Vester Voldgade 107
København V.

Foreningens sekretær og konsulent:

Agronom H. Balle, tlf. Odense 12 94 73 (træffetid på
kontoret mandag og fredag fra kl. 9–13 og efter
aftale).

Foreningens revisor:

Statsaut. revisor Kr. Foged, Rosenvængets Sideallé 8,
København Ø. Tlf. Øbro 30 eller Øbro 5000.

Trykkeri:

Andelsbogtrykkeriet i Odense. Tlf. Odense 12 10 30.

Til Slægtsgaardsforeningens medlemmer

Alle manuskripter og billeder til op
tagelse i Slægtsgaardsbladet sendes til
bladets redaktør:

Ib Paulsen, Carit Etlarsvej 32, Odense.

☆

Alle henvendelser om annoncer bedes
sendt til kontorets adresse:

Postboks 221, Odense.

Husk altid tydelig
afsenderadresse!

LANDCREDITKASSEN

Laan i landbrug, skov- og havebrug
samt grundforbedringslaan.

Laan kan tilbydes til rentefod 3½, 4, 4½, 5, 5½, 6, 6½ og 7 pct.
Kasseobligationer kan vederlagsfrit indskrives og noteres paa navn.

Creditkassen for Landejendomme i Østifterne

Anker Heegaardsgade 4, København V, telf. C. 9635

SLÆGTSGAARDEN

Medlemsblad for Dansk Slægtsgaardsforening

Nr. 119

Juni-juli

1962 - 21. årg.

EFTER FESTEN

OVERSKRIFTEN KUNNE jo mistforstås, men ingen af Dansk Slægtsgaardsforenings medlemmer vil formentlig være så uelskværdige. For nok er vort årsmøde et festligt stævne, men frem for alt er det *arbejdets*.

Dette i Næstved var vort hidtil største. Fra alle Danmarks egne drog slægtsgårdsfolk af hus, og hvor var det rart at gense gamle kendinge og at se nye spillevende ansigter, som har gjort sig klart, hvad al vor hensigt drejer sig om.

Dansk Slægtsgaardsforenings årsmøder har fundet helt sin egen atmosfære og tone, som storartet symboliserer det fællesskab i virke og sind, som måske er det værdifuldeste ved disse stævner. Hvad der bliver sagt på dem, kan man jo bagefter læse sig til. Disse beretninger bliver optrykt i bladet, diskussionen også, og i regnskabet har man længe før mødet opnået fornødent indblik.

Men selve atmosfæren, hvori årsmødet forløber, kan kun glimtvis antydes i det trykte referat. Det er just den mødeånd, der gør arbejdet i og for Dansk Slægtsgaardsforening så attraktivt for hovedbestyrelse og »funktionærer«, om man kan bruge det udtryk på de mennesker, som vier en stor del af deres tid og arbejdskraft til denne opgave uden selv at være ejere af slægtsgårde, men af spontan, vedholdende interesse for sagen.

Vi ved ikke, hvad de kommende år kan komme til at indebære for vor forening. Ved ikke, om den fortsat vil være stor. Men vi tror, at det vil blive tilfældet. Ikke desto mindre er det overmåde stimulerende, som det nys skete i Næstved, at fornemme at selv om der skulle indtræffe svære modgangstider, vil kærnen aldrig svinge, og kærnen er stor og fast. I tider, som disse, da åndslivet kan forekomme os mere eller mindre flosset, mere eller mindre forvirret og nu og da giver sig mere eller mindre hysteriske udslag i sære og forskruede påfund, varmer det at mærke, at den ånd, som fylder vort samvær i Dansk Slægtsgaardsforening er et produkt af en fin, gammel dansk tradition og tillige et produkt af vor egen tid, altså en lykkelig kom-

ination af veneration for minderne og påkrævet handlekraft i nuet.

Herom bar også dette års meget store fremmøde af ungdom på årsmødet vidnesbyrd. Dansk Slægtsgaardsforening er ikke et antikt fænomen, som blot samler ældre gårdfolk, der trænger til et par fridage i kønne omgivelser. *Dansk Slægtsgaardsforening har også ungdommen med sig!* Det bekræftes fra år til år, men har aldrig ytret sig så klart som denne gang.

Vi glæder os over ungdommens fremmøde! Ungdom, der har sat sig et mål. Ungdom, som ved hvad den en dag skal overtage, og som ikke dukker hovedet for de vanskeligheder, der tårner sig op. Ungdom, der ved, at den har noget at værne og ånd og næver til at værne det med i både direkte og overført forstand.

Et nyt arbejdsår står for døren. Det bliver næppe let at klare. Mange problemer skal løses. *Men vi løser dem* på baggrund af vort sammenhold, den fælles gode vilje, og viljen til ikke at lade sig kue og knægte af tid og tilfældigheder.

Tak for håndslaget i Næstved.

Flytkjær til venstre og Chr. R. Christensen ved Grundtvigs mindesten.

Et særdeles godt arbejdsår

Fortsat fra side 1

vanlige motto: Lær af fortiden, lev i nutiden, virk for fremtiden! Vi er ikke en strengt landøkonomisk forening. Vi har videre sigte. Vi vil arbejde for slægterne, for hjemmene og for dansk landbo-kultur.

Det arbejde, der vedrører fortiden, udføres stadig på Det kongelige Bibliotek i København under ledelse af arkivar *P. K. Hofmansen* bistået af en række dygtige og uselviske medarbejdere.

Der aflægges særskilt beretning om det betydningsfulde arbejde vedrørende undersøgelser af gårdes og slægters historie og arkivering af værdifulde dokumenter. Jeg skal derfor indskrænke mig til at sige, at dette arbejde for at bevare nationale og historiske værdier må vurderes højt. Mange hjem skylder arkivar *Hofmansen* og hans medhjælper stor tak for dette arbejde, og jeg vil gerne tolke denne tak.

Forhåbentlig kan arbejdet videreføres og udbygges, så slægtsgårdsarkivet kan danne et virkeligt billede af dansk landbrug gennem tiderne.

Af arbejdet for nutiden skal anføres, at vort årsmøde i 1961 med besøg hos vore landsmænd i Sydslesvig blev en oplevelse for sig.

Der har i årets løb været holdt en række møder omkring i amterne, der viser, at arbejdet er intakt.

Vort blad »Slægtsgaarden« under redaktion af *Ib Paulsen* bringer stadig artikler såvel af kulturel, historisk som økonomisk art og er et godt bindeled mellem medlemmerne.

Endelig udfører foreningens juridiske konsulent, advokat *Hesselbjerg*, et betydeligt rådgivningsarbejde for medlemmerne.

Arbejdet for fremtiden er knyttet sammen med foreningens kontor i Odense, hvor alt det praktiske arbejde udføres, og hvor konsulent *Hans Balle* bistår ved ejendomsoverdragelser, oprettelse af forpagtningskontrakter, vurdering af landbrugs-ejendomme, giver forslag med hensyn til prioritering, vejledning om aftætsordning og så videre.

Denne afdeling er kun halvandet år gammel, men den forløbne tid har givet os et levende indtryk af, hvilket overvældende behov der er for landbrugskyndig bistand til løsning af alle disse problemer, der før eller senere melder sig med styrke i hvert eneste landbrugshjem.

Kontoret har fuldt op at gøre og modtager et stigende antal henvendelser fra nye og gamle medlemmer. Folk kommer til vor forening, fordi de har brug for denne bistand.

Derfor er slægtsgårdsforeningen blevet en organisation, man kalder på i livets vanskelige øjeblikke, og vi skal forsøge ikke at svigte.

★ ONDT ÅR FOR LANDBRUGET

For dansk landbrug har året derimod været ondt. Omkostningerne er stadig steget, og priserne på vore produkter er faldet i så uhyggelig grad, at erhvervet økonomisk er truet på sin eksistens. Flere og flere forlader landbruget, og det er ikke mere de unge alene. Tusinder af indehavere af de ringeste brug søger arbejde uden for erhvervet.

Det har ikke altid været let at få ørenlyd for landbrugets problemer, men efterhånden synes det at være ved at gå op for det danske folk, at der er noget alvorligt på færde, og lovgivningsmagten er i disse dage ved i lovgivning om korn- og hjemmemarkedspriser at erkende, at der er tale om noget, som er mere end en krusning på overfladen.

Det er gjort op, at vandringen fra landbruget i de sidste år har været så stærk, at hvis den fortsættes i uændret tempo, vil den sidste landmand være forsvundet i løbet af tredive år.

Så voldsomt går det vel næppe, men det er en uomstridelig kendsgerning, at hvis man vil holde en rimelig part af landbrugets ungdom ved landbrugsgerningen, må den have sådanne vilkår, at den får lyst og økonomisk evne vil at vie sin skæbne til landbrugsgerningen.

Det vil sige, at der må kunne opnås bedre priser på landbrugets produkter, og der må samtidig skaffes sådanne forhold, at de ringeste og helt udtidsvarende ejendomme kan forsvinde. Der må produceres mere i den enkelte bedrift, men da der kun er begrænsede afsætningsmuligheder, må man tage konsekvensen af bortvandringen og kræve færre ejendomme opretholdt og lade færre dele produktionsmulighederne.

I erkendelse heraf behandler folketinget i disse dage forslag til ændring i lov om landbrugsejendomme. Forslaget fastsætter grænsen for, hvad en ejendom kan forøges til, fra 15 til 27 ha efter jordbonitet. Det vil sige, at 70 procent af landbrugsejendommene berøres af forslaget på den måde, at de enten kan nedlægges, suppleres eller sammenlægges.

Resultatet af disse frivillige sammenlægninger og nedlægninger vil blive færre brug og bedre brug. Det vil sige, at dansk landbrug vil blive endnu mere overlegent i sin konkurrenceevne i forhold til fællesmarkedslandene.

Under sådanne forhold er det urimeligt, at vor lovgivning stadig indeholder en bestemmelse – skabt af efterkrigstidens unormale forhold – om, at staten har forkøbsret til alle landbrugsejendomme over en vis størrelse.

Lovbestemmelsen bruges kun i begrænset omfang, men nok til at skabe store administrative vanskeligheder. Den virker prisfordyrende på ejendommene, fordi man dårligt tør købe billigt af frygt for, at den almægtige stat skal tage først. Den har skabt usikkerhed, som får unge landmænd til at vige tilbage fra at købe ejendom.

Helt urimeligt virker bestemmelsen imidlertid, fordi forkøbsretten også kan gøres gældende ved familiehandel. En gård kan ikke sælges til indehaverens søskendebørn, uden at staten kan tage først. Og når man ved, i hvor høj grad landbruget arbejder på langt sigt, føles det som en bitter uretfærdighed, at staten må tage før de mennesker, man gerne ville overlade sin ejendom til.

Jeg vil derfor gerne herfra rejse kravet om, at forkøbsrettens bestemmelser tages ud af vor lovgivning, og at den i hvert fald forsvinder, når der er tale om familiehandel.

Det er en overflødig, uheldig og upopulær bestemmelse, som må bort.

Der er den 19. maj fremsat forslag om en ny arvelov med nye indskrænkninger i arveretten. Herefter skal fætre og kusiner ikke mere være legale arvinger i et dødsbo. I forhold til disse skal staten ikke alene have en part, men det hele.

Vi må regne med, at forslaget bliver vedtaget, og heri vil ligge en ny og kraftig opfordring til alle, som ikke ønsker, at endnu mere skal gå til staten, om i tide at få deres testamentariske forhold bragt i orden.

★ VI TROR PÅ FREMTIDEN

En af slægtsgårdsforeningens opgaver er at være med til at bevare Danmarks jord for dansk landboungdom, men den prøver samtidig på at bevare en rimelig part af vor ungdom ved jorden.

Vi tror, det er bedst, at jorden drives af mennesker, der er uddannede dertil, og som har kærlighed til jorden. Vi tror, det er en ulykke, om Danmarks bønder bliver til forpagtere og bestyrere for folk, der har andre opgaver. Vi tror, der går noget tabt, hvis ejerforholdet og brugerforholdet ikke mere knyttes sammen.

Trods modgangsrår tror vi på en fremtid for dansk landbrug.

Under fællesmarkedet kommer vi på lige fod med landbrug, over for hvilke vi er overlegne i

Ved Udby Kirke.

næsten enhver henseende. Det vil give os muligheder, som vi ikke kender i øjeblikket.

Men allerede nu er det sådan, at landets økonomi i meget høj grad hviler på landbrugets eksport. Derfor må erhvervet til syvende og sidst få sådanne kår, at eksporten kan opretholdes. Skal landet have velstand, må man løfte i flok. Under rimelige kår skal vort erhverv nok bære sin del.

Derfor vil vi gerne sige til de unge, som har lyst til landbrugets gerning, som har forstand på jord

NY JYDSK LAND-HYPOTEKFORENING *Århus*

Foreningen yder lån mod 2'prioritet i såvel landbrugsejendomme som grundejendomme udenfor købstæderne i Jylland.

Foreningens kasseobligationer, der ikke behøver at være noteret på navn, modtages til indskrivning og opbevaring i foreningen, der vederlagsfrit efterser udtrækning og foretager udbetaling af forfaldne renter.

Cirkulerende kasseobligationer ca. 340 mill. kroner.

Amortisationstid: 10-40 år.

Rentefod: 4%, 4½%, 5%, 5½% og 6%

Udtrækning: For tiden ca. 11 mill. kroner om året.

Reserver: ca. 15 mill. kroner.

og dyr, på maskiner og penge: Kast ikke jeres kostbare uddannelse over bord ved at forlade jeres gerning af frygt for fremtiden.

Sluttelig citerede formanden indskriften på mindesmærket på Zuijdersødamningen i Holland:

*Et folk, som vil leve,
bygger for kommende slægter.*

Det motto vil også vi gerne tage op og øve vor indsats i et bygge for de slægter, som kommer . . .

Tradition og fremsyn forenes

Konsulent *Hans Balle* aflagde beretning for Slægtsgaardsarkivets 21. arbejdsår:

Af den udførlige oversigt med oplysninger og statistik, som hvert år i januar udarbejdes af arkivar *P. K. Hofmansen*, og som viser resultater af det forløbne års arbejde med at udforske, indsamle, udsende og opbevare gårdenes og slægternes historie, skal her gives et kort uddrag til belysning af arkivets opgaver og deres omfang i 1961.

Der er i 1961 udsendt 30 stk. folketællingsundersøgelser. Disse undersøgelser, som foreningens medlemmer får udført og tilsendt gratis, har kostet 324,00 kr. eller gennemsnitlig 10,80 kr. pr. stk.

I de fleste tilfælde giver folketællingsundersøgelserne oplysninger om gårdenes beboere gennem tiderne siden folketællingen i 1787 (for Sønderjyllands vedkommende siden 1835, i nogle tilfælde 1803). Folketællingslisterne er opbevaret i rigsarkivet, og afskriften omfatter tællingerne fra 1787, 1801, 1834, 1845, 1860, 1870, 1880, 1890 og 1901. Fra tællingen i 1845 er angivet i hvilket sogn, personerne er født. Iøvrigt er opgivet gårdbeboernes navne, alder og andre korte oplysninger om personerne, samt antallet af karle og piger i gårdens tjeneste m. m.

Siden Slægtsgaardsarkivets oprettelse i 1941 er der ialt udsendt ca. 5.063 folketællingsundersøgelser.

Ved udgangen af 1961 havde alle Slægtsgaardsforeningens medlemmer, der i årets løb havde indsendt skema med oplysninger om gård og slægt nærmest nutiden, fået deres folketællingsundersøgelse tilsendt.

★ STORE UNDERSØGELSER

I 1961 havde Slægtsgaardsarkivet udført 51 stk. større arbejder (undersøgelser, diplompåskrifter, afskrifter m. m.) til en samlet betaling af 3.703,90 kr. På grund af mangel på arbejdskraft til renskrivning på maskine var de 15 stk. af de 51 endnu ikke udsendt ved årets slutning.

Siden 1941 er der ialt udført 539 stk.

Pr. 31/12 1961 var der 19 stk. større undersøgelser i arbejde, medens 24 stk. var bestilt, men endnu ikke på begyndt.

De større undersøgelser, som medlemmerne selv betaler, udføres når der afgives bestilling til arkivet med ønsker og oplysninger om undersøgelsens art og omfang.

★ DIPLOMER

Der er i 1961 udført 2 stk. diplomskrifter til en samlet betaling af 165 kr.

Siden 1952 er der ialt udstedt 67 Slægtsgaardsdiplomer.

Pr. 31/12 1961 var der undersøgelser i gang til 12 stk. diplompåskrifter.

Det fremgår ofte af bestilling på Slægtsgaardsdiplomer, som ønskes udfærdiget til en bestemt dag, at de gives som gaver ved runde fødselsdage eller andre mærkedage for gård eller slægt.

Forudsætningen for at få udført et Slægtsgaardsdiplom er, at ejendommen i mindst 100 år har været i slægtens besiddelse (eje, fæste eller forpagtning). Det tilrådes at afgive bestilling på diplomer i god tid, da det kræver et stort forarbejde at samle og udarbejde de historiske oplysninger om gård og slægt til diplompåskriften, som gennemgår en grundig kontrol.

I 1961 er der indgået 184 breve til arkivet, og der er udsendt 194 breve med individuelt indhold og 30 med folketællingsundersøgelser, ialt 224 udsendte breve.

Antallet af gæster på arkivet i 1961 har været 101.

Slægtsgaardsarkivet har i 1961 som gave modtaget adskillige dokumenter, optegnelser, billeder og udklip samt lade foretage og indregistrere en mængde udklip vedrørende danske gårde og slægter. Endvidere har arkivet udvidet sin bogbestand ved køb af la Cours »Danske Gårde« (1. samling) og J. Jespersens »Danske Gårde«, foruden mindre publikationer af topografisk og personalhistorisk art.

Det store materiale af gårdes og slægters historie, som er udarbejdet og samlet i løbet af 21 år, og hvoraf genparter findes i arkivet, er opbevaret under betryggende forhold på hyldeplads i Det kgl. Bibliotek.

★ REGNSKAB FOR 1961

Indtægt:

Kassebeholdning pr. 1. januar 1961 . .	1.449,92
Modtaget fra Slægtsgaardsforeningen .	6.500,00
Renter af beholdning i sparekasse . . .	65,92
<u>Balance . . . .</u>	<u>8.015,84</u>

Udgift:

Arkivar Hofmansens løn	4.100,00
Folketællingsundersøgelser (ekscl.porto)	315,00
Medarbejdere for afskrivning, registrering m. m.	421,00
Kontorhold (papir, tryksager, porto, kontorartikler m. m.)	828,03
Kassebeholdning pr. 31/12 1961	2.351,81
<u>Balance . . . .</u>	<u>8.015,84</u>

Sammenlignet med regnskabsårets begyndelse er der ved dets slutning en stigning i kassebeholdningen på ca. 900,00 kr., hvilket bl. a. skyldes, at der ikke har været så mange folketællingsundersøgelser som i 1960. En del af de nye medlemmer har endnu ikke indsendt skemaet med oplysninger om gård og slægt nærmest nutiden, som er grundlaget for en udskrift af folketællingerne.

Magister *Ellekilde* fører Slægtsgaardsarkivets regnskab! Vi takker *Ellekilde* for dette og for hans bistand som medlem af arkivudvalget.

Og vi takker arkivar *Hofmansen* for ledelsen af Slægtsgaardsarkivet og for hans personlige indsats, og vi beder ham bringe arkivets medarbejdere en hilsen og tak for deres medvirken til løsningen af opgaverne.

★ GAMMELT MÅ VIGE FOR NYT

I det forløbne år har jeg ved besøg på gårde af alle størrelsesgrupper i forskellige landsdele, i anledning af generationsskifte, forpagtningsordninger m. m., lært mange slægtgårde nærmere at kende.

En del slægtgårde bærer i høj grad præg af, at de planlægninger, der har fundet sted i tidligere generationer og de planer og dispositioner, der ved overdragelser af gårde gælder nutiden, fremtiden og efterkommerne har været og bliver fremdeles tilrettelagt på langt sigt.

Slægtstradition og fremsyn i forening giver ofte en stabilitet og en udvikling som på forskellig måde kommer både slægten og samfundet tilgode.

Landbrugets udvikling og tidens tand medfører, at gammelt må vige for nyt. Gamle beboelses- og avlsbygninger, som har været virkeplads for mange generationer, bør ændres efterhånden som der er mulighed derfor og efter en langsigtet plan, selv om det kan være vanskeligt at afgøre, hvad der kræves af bygninger blot om 50 år. Pietetsfølelsen overfor det gamle viser sig ved affotografering af de bygninger, der forsvinder, opbevaring af bjælker med årstal, navne o. l., som kan præpareres og indmures i nye bygninger på passende sted.

★ DOKUMENT FRA EN TIPOLDEFADER

Som et minde om en svunden tid på en gammel slægtsgård på Kertemindeegnen kan nævnes, at gården »Rosenlund« ved Kølstrup (ejer *B. Bjerg-*

skov) ved udflytning oprindeligt blev opført på dens nuværende plads i 1790'erne. En lille smedie opført i bindingsværk har været anvendt til de seneste år. Efter fjernelse af smedien blev det gamle bygningstømmer for kort tid siden savet og kløvet til brænde. Ved kløvningen trillede en metalæske, som havde været dækket af en træprop, ud af et hulrum i en bjælke.

Den indeholdt et lille dokument med påskrift på latin, tysk og dansk. Ordlyden var en beskyttelsesformular mod ildebrand. En sammenligning har vist, at det er den nuværende ejers tipoldefaders skrift.

Dette eksempel nævnes for at gøre opmærksom på, at Slægtsgaardsarkivet gerne modtager afskrifter eller fotokopier af gamle dokumenter, som ønskes sikret bedst muligt, og ligeledes af fotografier og tegninger af gamle bygninger samt Slægtsfotografier, som kan opbevares i arkivet sammen med øvrige oplysninger om de pågældende gårde.

★ GAMLE SLÆGTSBILLEDER

Slægtsfotografiernes historiske betydning afhænger blandt andet af om personernes navne er kendt, og at der foreligger oplysninger om, hvor de har boet m. m.

Omkring 1860 begyndte fotografering at blive kendt og benyttet af landbofamilier. (Daguerreotypier, d. v. s. portrætter på metal- eller glasplader er lidt ældre og ret sjældne).

De første slægtsfotografier er vel i de fleste tilfælde taget af ældre ægtepar, som er de nuværende børns tipoldeforældre, således at der, når ungdommen medregnes, nu kan være billeder af 5 generationer.

Det er ikke ualmindeligt, at der i nogle hjem findes gamle, velbevarede fotografier fra 1860-70, som den nuværende generation savner oplysninger om, fordi fotografierne har været gemt og glemt, og de efterkommere, der har kendt personerne, er i mellemtiden blevet gamle og er afgået ved døden. Dette gælder især i tilfælde, hvor fotografierne er efterladt af et slægtled, hvor der ikke har været livsarvinger.

Efter ca. 100 års forløb vil det være påkrævet, at der snarest muligt bliver skrevet navn, stilling, årstal for fødsel, bosted o. l. på så mange slægtsfotografier som muligt.

Hvis alle, der har gamle og nye billeder, som har eller kan forventes at få mindeværdi, og som ønskes bevaret for efterslægten, ville gøre alvor af at tage dem frem af album, rammer og skuffer, eller hvor de opbevares, og skrive forklarende tekst på bagsiden, ville efterkommere, som måske engang vil opstille en ahnetavle af slægtsbilleder, spare for mange ærgelser og spekulationer.

I 1850 skrev B. S. Ingemann »Slægt skal følge slægters gang«.

I Slægtsgaardsarkivet samles slægts- og gårdshistorie, ude omkring i gårdene værnes om landbokulturen bl. a. ved at værdsætte gamle stilfulde møbler, arvesølv, slægtsfotografier og meget andet af mindeværdi.

Vi befinder os på Grundtvigs hjemegn. I morgen aflægger årsmødedeltagerne besøg i Udby Kirke, lad os tænke på nogle verslinier Grundtvig har skrevet om fortid og slægt:

*Arildstiden kom i hu,
og slægterne i følge!
Fædrene udfrittede du!
De vil ej sandhed dølgge.*

★ VI MÅ HAVE FLERE ANNONCER

I sin beretning for foreningsbladet »Slægtsgaarden« nævnte bladudvalgets formand, hofjægermester *Cederfeld de Simonsen*, at bladet i høj grad har karakter af et bindeled mellem hovedbestyrelse, amtskredsbestyrelser og medlemmer og at oplaget er på 3400 eksemplarer. Hofjægermesteren nævnte endvidere, at bladets fremstillingspris er steget betydeligt siden 1958, da et nummer kostede 1198 kr. at trykke mod i dag 1490 kr. eller en stigning på ca. 300 kr. pr. nummer foranlediget af hele prisudviklingen. Også forsendelsesomkostningerne vil pr. januar 1963 blive væsentligt dyrere. De sam-

lede udgifter til Slægtsgaardsbladet har i 1961 været for seks numre 13.992 kr.

»Slægtsgaarden« har i de senere år haft 8-10 annoncer fra institutioner og foretagender med tilknytning til landbruget. I anledning af den merudgift, der bliver til bladet fremover, vil der blive afgivet plads til et par annoncer udover det hidtidige antal.

Vi takker annoncørerne for interessen for vor forening og medlemsbladet, og vi håber, at medlemmerne i de pågældende landsdele vil have de annoncerende institutioner og foretagender i forretningsmæssig erindring.

Udover forskellige foreningsmeddelelser bringer bladet aktuelle, kulturelle, topografiske og historiske artikler bl. a. om generationsskifte, ejendomsforhold, landbrugets sæder og skikke i ældre tid, gård- og slægtshistorie, egnsbeskrivelser m. m.

Der vil fortsat blive lagt vægt på at imødekomme medlemmernes ønske om sådant alsidigt stof. Vi opfordrer medlemmerne til at stille spørgsmål til besvarelse i bladets juridiske brevkasse, da både spørgere og læsere kan drage nytte af problemerne belysning.

Vi takker konsulent *Hans Balle* og redaktør *Ib Paulsen* for den gode måde, de løser deres opgaver på og for godt samarbejde. Ligeledes bringer vi en tak til de, der i det forløbne år har skrevet artikler til bladet.

Vi må have gang i agitationen

I de følgende kommentarer til de tre beretninger, roste rentier *Søren Hansen*, Holmstrup på Fyn, bladet: »Vort medlemsblad må uden hensyn til alle økonomiske vanskeligheder leve videre. Vi må gøre noget for at holde det i gang i den skikkelse, det har.

Gårdejer *Martin Bie*, Hatting, komplementerede *Hans Balle* for hans store og fine arbejde for foreningen. Den mand har en forbavsende god måde at sætte tingene på plads på, så vi er særdeles godt tilfreds ikke bare, mens han er på gården, men også bagefter. Iøvrigt tak for de fine beretninger.

Gårdejer *Einer Petersen*, Kikhavn, støttede kraftigt bestræbelserne for at skaffe flere annoncer til bladet, men noget decideret annonceblad må det dog aldrig ende med at blive.

Gårdejer *Johannes Nielsen*, Vejstrup, takkede også for beretningerne og sluttede sig til formandens udtalelser m. h. t. landbrugets forhold. Tiderne er så sløje, at man ser slægtsgårdejere gå på vejarbejde på amtsvejene, hvad der understreger, at mange, gamle slægtjendomme ligger i farezonen. Iøvrigt gør vi for lidt ved arbejdet ude i amterne. Vi savner direktiver, men vi må have gang i agitationen. Vore opgaver bliver ikke mindre i fremtiden, når vi nu skal til at danne front til beskyttelse af den danske bondegård mod fremmed kapital. Giv os nu og da et puf oven fra.

Gårdejer *Magnus P. Jepsen*, Tved pr. Ribe, slog fast, at desværre er vi alt for mange, som ikke er nøjsomme nok. Vi skulle alle spare meget bedre,

HER ER 131 PUNKTER

og der er 131 steder i landet, hvor der ydes HANDELSBANK-service

The advertisement consists of a large grid of small squares on the left side. To the right of the grid is a stylized logo for Handelsbanken, featuring the letters 'HKB' inside a square frame with 'KJØBENHAVNS HANDELSBANK' and '1873' written around it. To the right of the logo, the text reads 'altid med i billedet'. At the bottom of the advertisement, the name 'HANDELSBANKEN' is written in large, bold, white capital letters on a black background.

for at kunne overvinde vanskelighederne i disse år.

Revisor *Kr. Foged* (smilende): »Det er helt rigtigt. Men hvem vil lægge for?«

Gårdejer *Jens Bligaard*, Oddense pr. Balling, talte om arveloven og præciserede nødvendigheden af, at man i tide testamentarisk træffer sine dispositioner m. h. t. gårdens fremtid.

Gårdejer *Chr. Michelsen*, Lendum pr. Sindal, ønskede salget af foreningens smukke julekort aktiviseret yderligere ved udsendelser ledsaget af girokort, hvortil ordstyreren *Kr. Foged* oplyste, at det jo flere gange har været forsøgt, men der kommer for lidt penge hjem på det. Forøvrigt har kortene svaret sig godt økonomisk. Send blot bestillinger ind, for der er masser af kort endnu.

Formanden glædede sig over den almindelige tilfredshed med arbejdet, som er udført. Formanden var enig i, at øget agitation for foreningen var nødvendig og oplyste, at der med henblik på en hvervekompagne var lavet en ny tryksag om generationsskiftet. Vi håber, at den også må medvirke til ny tilgang til foreningen, ligesom vi er klar over, at landsbestyrelsen må aktivisere sig med øget hjælp til arbejdet ude i kredsene.

Revisor *Kr. Foged* gennemgik regnskabet og budgettet. Beretninger såvel som regnskabet godkendtes uden yderligere kommentarer.

★ FLERE NYVALG

Følgende medlemmer af hovedbestyrelsen afgik efter tur: *H. M. Markersen* (genvalg), *Cederfeld de Simonsen* (genvalg), *Chr. Lybye* (genvalg), *Chr. Flytkjær* (genvalg), *H. Grøntved* (genvalg).

I stedet for *Ths. B. Thomsen* og *Chr. Jessen Reinholdt*, som begrundet med deres høje alder ikke ønskede at fortsætte, valgtes *Olaf Paulsen*, *Gundestrupgaard*, *Aars*, og *Jens Skau*, *Nygaard*, *Øster Lindet*.

I stedet for afdøde *Hans Buhl*, *Børkop*, valgtes fru *Nina Sørensen*, *Haastrup pr. Fredericia*.

Revisor *Kr. Foged* takkede de afgående for mange års trofast arbejde for foreningen og bød de nye velkommen. Selv blev *Kr. Foged* genvalgt som revisor.

★ EN LOVÆNDRING

Chr. R. Christensen forelagde følgende forslag til paragraf 3 og 5 i foreningens vedtægter:

§ 3.

Hovedbestyrelsen fastsætter kontingentet i forhold til foreningens økonomi og opgaver.

Som retningsgivende herfor er følgende:

a. Nuværende medlemmer.

Kontingentet fastsættes efter hidtidige regler, men til taksten kan lægges et til hele kroner af rundet tillæg.

b. Nye medlemmer.

Mindre landbrug . . . . 12 kr.

Mellemstore landbrug 20 kr.

Større landbrug . . . . 40 kr.

Om fornødent kan satserne reguleres i forhold til udviklingen.

c. Enkelt personer eller institutioner, som ikke ejer landbrug.

Mindst 12 kr.

§ 5.

Årsmøde og repræsentantskab.

Foreningens årsmøde træffer normalt afgørelse vedrørende foreningens anliggender.

Såfremt mindst 10 af mødets deltagere begærer det, kan forelagte spørgsmål dog henvises til behandling og endelig afgørelse i et repræsentantskab. Repræsentantskabet består af de af amterne valgte medlemmer (jfr. § 4) o. s. v.

Såfremt en sag henvises til behandling i repræsentantskabet, kan årsmødets deltagere under mødet amtsvis vælge repræsentanter for amter, der ikke er fuldt repræsenterede.

Formanden tilføjede: Forslaget går altså ikke ud på, at kontingentet straks skal sættes i vejret. Af hensyn til landbrugets svigtende økonomi undgår man tværtimod dette længst muligt; men de stigende omkostninger til brevporto, bladporto, trykning af bladet og meget mere bevirker, at bestyrelsen ikke ønsker at tage ansvaret for foreningens drift uden hjemmel til at kunne gennemføre en eventuel nødvendig forhøjelse på basis af en elastisk ændring af vedtægterne.

Efter kommentarer af *Kr. Foged* og en forespørgsel fra gårdejer *Karl Winther*, *Møn*, godkendes dispositionen.

★ DET NÆSTE ÅRSMØDE

Under eventuelt forelå indbydelser til afholdelse af årsmøder dels i Vejle amt, dels i Ringkøbing amt og fra Bornholm.

Ved en afstemning viste der sig med henblik på årsmødet næste år størst interesse for Vejle amt, men også både Bornholm og Ringkøbing amter er egne, man gerne ad åre ser årsmødet afholdt i. *Nina Sørensen*, *Flytkjær* og *Marcus Hansen*, forebragte indbydelserne, og også *Lolland-Falster* nævntes som et emne til mødested til sin tid.

Cederfeld de Simonsen takkede *Markersen* og *Chr. R. Christensen* for deres store arbejde for foreningen, den første som formand gennem mange år, den anden som formand igennem de sidste og udbragte et leve for dem, hvorefter *Chr. R. Christensen* sluttede med en tak til *Ths. B. Thomsen* og *Jessen Reinholdt* for mange års samarbejde i bestyrelsen. I har været saltet i vort arbejde, og I vil blive savnet . . .

Hvad var vel i verden -

En festaften med meget værdifulde indslag

BLANDT GÆSTERNE ved middagen onsdag aften på »Axelhus« var borgmester *Svend Hansen* og frue, Næstved, årsmødets lokale tilrettelægger gård-ejer *Henry Hansen*, »Engbogaard«, gårdejer *Albert Schiøler*, Toksværd, godsejer *Erik Tillisch*, turist-chef *B. Evers Dyhre* og lantbrukare *Kurt Bengtsson*, »Höganäs«, alle med fruer, samt godsforvalter *O. Kaalund*, Gavnhø, hvis frue på grund af sygdom ikke kunne deltage.

Foreningens formand, gårdejer *Chr. R. Christen* bød velkommen til årsmødet og lokalformanden for Sorø og Præstø amter, gårdejer *Henry Hansen* bød velkommen til Næstved og Sydsjælland for foreningens hidtil største årsmøde, hvad han opfattede som en bekræftelse på, at der tiltagende er brug for det arbejde, Dansk Slægtsgaardsforening udfører på så mange områder.

Henry Hansen bemærkede yderligere, at Næstved er en gammel by med et ungt sind, svær at finde rundt i, men uhyre gæstfri. Tillige er Næstved en by med sit eget markante sagn om trollden, der blev arrig og fyldte en sæk med sand for at dække den begyndende by til. Der var et hul på den, og af de sandportioner, han tabte undervejs, opstod bakkerne i Møgenstrup ås og sluttelig ved Næstved rådhus den Munkebakke, hvis materialer egentlig var blevet slynget mod byens Sct. Mortens Kirke. Men i en skulptur har Næstved bevaret billedet af den arrige trolld.

Henry Hansen fortsatte: »Sydsjælland er dejligt, Danmark er dejligt. Sydsjælland er et typisk dansk landskab. Her står de brede bøge nær saltten Østerstrand. Vi elsker vor landsdel, og vi elsker vort land. Meget kan vi se og opleve i udlandet, men hvor vi end befinder os udenfor Danmarks grænser, længes vi hjem og hjertet skælver en smule, hver gang vi atter fornemmer dansk jord under fødderne. Nok skal vi nu alle gøres til fællesmarkeds-europæere, men hvad der end sker i så henseende, skal Danmark bestå. Der vil stadig være brug for en slægtsgårdsforening. I Danmark er vi født, herfra vor verden går. Viden derom giver balance i vor tilværelse. Just den viden og den

kendsgerning er en af grundpillerne i vor forening arbejde«.

Hvad var vel i verden det fattige liv med al dets fortærende tant, om ikke en plet med en dal og lidt siv vort hjerte i skælvinger bandt! Om ikke vi drog fra det yderste hav for bøjet og rynket at stå og høre de kluk, de mindernes suk fra bækken, vi kyssed som små!

Danmark leve! (Der er et yndigt land) . . .

★ EN HILSEN FRÅN HINSIDAN

Borgmester *Svend Hansen* var næste taler og bragte Næstved bys særlige velkomst til årsmødedeltagerne: »Folk slipper let ind i Næstved, men svært ud af den igen, og det betragter vi som en fordel. Det giver vore gæster tid til at opdage, at Næstved er er by med udvikling i, samtidig med at den søger at værne om minderne. Tak fordi De selv i denne forening har påtaget Dem den opgave at værne om noget smukt og gammelt – de gamle slægtsgårde. Kig, mens De er i byen, også på Næstved havn, vor stolthed, som i tide blev sikret byen af fremsynede mænd. Tak endnu engang fordi De lagde Deres årsmøde i vor by. De skal altid være velkommen samlet eller enkeltvis. Dansk Slægtsgaardsforening længe leve!«

Foreningens specielle ven i Sverige, lantbrukare *Kurt Bengtsson*, Møllegaarden, Ornakärr, deltog igen i år med sin frue i årsmødet. Ved middagen bragte Bengtsson en hilsen fra Sverige og glædede sig over sit samarbejde med arkivar *P. K. Hofmansen*, der ofte deltager i møder i Sverige. Bengtsson tilføjede, at årsmødet i Svendborg for tre år siden havde været en stor oplevelse for ham og hans hustru, hvorfor indbydelsen til dette havde betydet en ny stor glæde. Danmark må være lykkelig for at eje en forening som denne. Det er vort håb, at bønderne i Danmark og Sverige må gå ind i en fremtid, som tillader dem at fortsætte med dyrkningen af vore landes jord i generation efter

Landbo-Sparekassen for Fyn

generation. Tak fordi I ville have os med igen i år. Et leve for en fri bondestand i fremtidens Danmark! (Du gamle, du fria) . . .

Godsforvalter *O. Kaalund*, Gavnø, glædede sig over sit arbejde på en af Sydsjællands store, gamle slægtsejendomme og bragte en hilsen fra Gavnø ejer, baron Axel Reedtz-Thott, hvis fravær skyldes forhandlingerne i folketinget om Oms-forliget. Godsforvalteren fortalte træk af Gavnø historie, som går helt tilbage til det 12.-13. århundrede, da sammenholdet mellem landsdelens kystgårde bekræftedes ved fællesskab i sørøveri, når der var dårlige tider for landbruget (munterhed). Kaalund tilføjede smilende, at sørøveriet jo også på sin vis bar vidnesbyrd om et betydeligt organisationstalent, men dronning Margrethe forsøgte dog at sætte en stopper for udslag af det ved udsendelsen af sine såkaldte fredsskibe, hvis besætninger imidlertid nærede varmere sympati for sørøvere end for de fartøjer, de skulle værne. Siden overtog dronning Margrethe Gavnø, der var nonnekloster til reformationen. For ca. 300 år siden overtog svenskeren Thott Gavnø, hvis tulipanpark og kæmpemæssige malerisamling årsmødets deltagere vil få lejlighed til at se i morgen. Den nuværende ejer af Gavnø, baron Axel Reedtz-Thott, arvede godset, da han var syv år gammel, og har gjort selve slottet til en selvejende institution, hvad man sikkert har læst om.

Godsejer *Erik Tillisch*, Rosenfeld, fortalte, at det er fjerde generation, som nu sidder på Rosenfeld. Godset gik sidst i arv til den forrige ejers eneste barn, datteren Elsa Oxholm, som jeg har den glæde at være gift med. Godsejeren skildrede Rosenfelds tilblivelse ved ryttergodsernes ophævelse i 1760'erne. Godset blev overtaget af en Oxholm i 1844. Den første Oxholm på Rosenfeld efterlod sig et mønsterlandbrug. Desuden omtalte godsejer Tillisch sagen vedrørende forsvarrets ønske om at overtage 700 td. ld. af Rosenfelds bedste jord helt op til hovedbygningen. Den har nu stået på i ti år, og jeg vil gerne i aften hylde vor formand for den åbenhed, ærlighed og styrke, hvormed han har gjort sig gældende i dette problem. Lykkeligtvis lader det nu til, at man vil respektere ejendomsretten og at staten vil bestræbe sig på at finde en anden løsning. Rigtig velkommen til Rosenfeld i morgen.

På dette tidspunkt af festen oplæstes en telegrafisk hilsen fra vort hovedbestyrelsesmedlem proprietær *Chr. Lybye* og frue, Haldborg pr. Skive. Lybye er rekonvalecent efter sygdom, og genhilsen afsendtes fra forsamlingen.

★ OM GRUNDTVIG OG ANDERS LASSEN

Dernæst talte arkivar *P. K. Hofmansen* først om N. F. S. Grundtvig, hvis fødested i Udby præstegård, vi på udflugten skulle besøge, og bagefter

major Anders Lassen, hvis mindetavle man på turen ville passere.

Hofmansen erindrede om, at i Udby præstegård fødtes den 8. september 1783 – for 179 år siden – Nordens største ånd og mindedes i den forbindelse et besøg på egnen for mange år siden en våraften, da træernes knopper stod på brist: »Man kan vegetere et langt liv uden dog at leve, men der gives sekunder, som bærer en hel tilværelse i sig som disse denne aften, da Udby kirkes klokker begyndte at ringe iblandet fuglesangen. Efterklangen af kirkeklokkerne i Udby lyder stadigvæk og minder os om vor store digter, vor store landsmand og vor store seer. Hvor fattigt ville dansk åndsliv ikke idag have været uden Grundtvig?« Iblendet citerer fra Grundtvigs digtning fremmanede Hofmansen et fortræffeligt billede af den hyggelige præstegård og Udby kirke med denne tilføjelse: »Vi tør regne med, at det er Grundtvigs barndoms minder fra Udby, der slår igennem i alle disse skønne strofer, der maler de skiftende århundreders stemninger så vidunderligt smukt. Vel mødt i Udby i morgen!« (Som dybest brønd) . . .

Dernæst fortalte arkivar Hofmansen inciterende og begejstret om major Anders Lassen, som få uger før freden i 1945 faldt i Italien for efter døden, som eneste udlænding i den anden verdenskrig, at blive hædret med Victoriakorset. Anders Lassen blev født på Høvdingsgård, men voksede op på det sydsjællandske gods Bækkeskov. Han kom til verden 22. september 1920 som søn af kaptajn Emil Lassen og hustru Suzanne, født Raben-Levetzau, og forlod i 1939 Danmark som elev i handelsflåden. Ved Danmarks direkte møde med krigen 9. april 1940 befandt Anders Lassen sig i Den persiske Havbugt og gik snart efter i engelsk tjenest blandt de første 15 frivillige, men med sin ed aflagt til Kong Christian. Anders Lassen påtog sig de farligste opgaver og blev medlem af de engelske kommandostyrker »Raiding Forces«. Han blev først indsat i det mellemste Østen. Beslutningsomhed og medfølelse med krigsramte, hvor han kom frem, samt et enestående mod og fremragende lederevne prægede Anders Lassens indsats. Det fremgår bl. a. af, at han i hurtig rækkefølge erhvervede ikke færre end tre militærkors. Endnu lever på de ægæiske øer, i Kretas dale og i de dalamitiske bjerge mindet om helten Anders Lassen og hans lyse latter.

Anders Lassen faldt under patruljering natten mellem 8. og 9. april 1945 på Comacchiosøens bred, hvor han ligger begravet. Fra en maskingeværrede hørtes råbet »Kamerad«. Anders Lassen gik frem for at modtage overgivelsen, men i det samme gav lumpent et maskingevær ild og sårede ham dødeligt. Han beordrede sine kammerater i sikkerhed og døde ensomt og fjernt fra Danmark. 18. december 1945 overrakte kong Georg d. Sjette

Victoriakorset til Anders Lassens forældre. Æret være Anders Lassens minde.

★ GID DER MÅ BLIVE EN FREMTID

Foreningens tidligere formand, civilingeniør *H. M. Markersen* udtalte sin store glæde over mødets atmosfære og over aftenens taler. Vi er stolte af Danmark som en gammel kulturstat og et land med en gammel historie og er glade for vore hjem, der for os er verdens centrum. Markersen fortalte i store træk Slægtsgaardsforeningens historie og lagde især vægt på skildringen af dens forudsætninger under krigen og de vanskeligheder, disse år indebar også for Dansk Slægtsgaardsforening. Det er stadigvæk vor store opgave at samle slægtsgaardsfolkene, værne om de gamle gårde og at værne om vort folkestyre. Sluttelig udbragte Markersen et leve for Chr. R. Christensen, Kr. Foged, Hans Balle og advokat Hesselbjerg for deres store arbejde for foreningen.

Endelig havde gårdejer *Helge Larsen*, Tjebberup pr. Holbæk, ordet og han sporede til yderligere kontaktforsøg med alle på de gamle slægtsgårde rundt om i landet. Gid kårene frem over må blive sådanne, at disse medborgere kan være med til at forme det, som kulturelt optager os alle på vort kulturlivs mange fronter. Gid at de kommende slægter fortsat kan leve på de gamle gårde til bevarelse af det bedste i vore slægtsgårdes tradition. (Slægtsgaardssangen).

Christian R. Christensen bød derefter velbekomme og bad *Kurt Bengtsson* tage en frisk hilsen med hjem til Sverige.

Sunget blev ved bordet – foruden de allerede nævnte sange – »Paa Sjølund's fagre sletter«, og »Den danske sang er en ung, blond pige . . .«.

Derefter hyggede man sig ved kaffen og dansen, uden at den 79-årige *Thomas på Bakken* (Thomas B. Thomsen, Ulsted) dog lod sig forlede til at gøre eksperimenter med twist . . .

P.

Dejlig tur i øsende regn

FOR EN GANGS SKYLD havde årsmødet virkelig dårligt vejr til andendagens udflugt. Vandet styrtede ned på en stor del af turen, uden at det fik lov til at influere på humøret. Starten fra Axeltorv i Næstved foregik præcis, og første mål var Gavnø, hvis farvepragt som følge af titusinder blomstrende tulipaner selv det tungeste gråvejr ikke kunne sløre.

Arkivar *P. K. Hofmansen* fortalte i Slægtsgaardens aprilnummer så detaljeret om udflugtens mål, at vi her ikke vil gå i enkeltheder historisk, men vil nøjes med at fastslå, at bortset fra vejret er det en af de kønneste ture, der har været tilrettelagt for årsmødets deltagere.

Gårdejer *Henry Hansen*, Engbogaard, lagde sig i spidsen for kortegen og førte det store biltog sikkert rundt. På Gavnø deltes udflugtsdeltagerne i to hold, hvoraf det ene først så slotskapellet og det andet den imponerende malerisamling, som efter hvad godsforvalter *Kaalund* oplyste omfatter omkring 1600 kunstværker, hvoraf ca. 1200 er op-hængt i gallerier og sale. Her sås fortræffelige arbejder af gamle mestre såsom Tintoretto, Franz Hals, Rubens, Jordaens og Ruisdal. En Rembrandt forefindes også, men i et for offentligheden utilgængeligt rum.

Ikke mindst opmærksomhed vakte i et af gallerierne en række portrætter af den koneglade Henrik d. 8. omgivet af sine hustruer, alle i besiddelse af hovedet, skønt nogle af dem i virkeligheden måtte

En af årsmødets fortræffelige arrangører gårdejer *Henry Hansen*, »Engbogaard«, i samtale med vor gamle kending arkivar, magister *Hans Ellekilde* i Gavnøparken.

afgive det, hver gang renæssancekongen anså tidspunktet inde for en fornyelse af hustrubestanden.

★ DYGTIGE FOLK

På Rosenfeld bød godsejer *Eirk Tillisch* og frue, født *Elsa Oxholm* velkommen omgivet af deres søde børn *Anna, Carin* og *Oscar Peter*.

Godsejer Tillisch redegjorde inden rundgangen for Rosenfelds drift, som er ultramoderne og fortalte om de forskellige gårde under godset. Bl. a. gøres der på Rosenfeld forsøg med dybfrossen tyresæd importeret fra USA, ligesom der eksperimenteres med slagtekaniner. Godset er blevet stærkt mekaniseret i de senere år inclusive fuld mejetærskning med tørrerier, en kostbar omgang som blev nødvendiggjort af mangelen på arbejdskraft og en mangesidet forsøgsvirksomhed, men tillige naturligtvis i høj grad med det sigte, at godset skal kunne overleveres således til næste generation, at også den får rimelig mulighed for at klare dagen og vejen.

Også Rosenfelds indre udløste turdeltagernes beundring. Oxholmslægten har haft mange dygtige folk, som på forskellig vis har gjort sig gældende og ikke bare inden for slægtens egne rammer.

Efter opholdet på Rosenfeld og en tur gennem den dejlige park kørte selskabet en tur ud til kysten til det sted, hvor efter sagnet biskop Absalon i sin tid mønstrede den danske flåde, der blev sendt mod venderne.

Her – med udsigt til Storstrømsbroen – bragte foreningens formand, *Chr. R. Christensen*, godsejer Tillisch og frue en hjertelig tak for udvist gæstfrihed.

Mens dette stod på og på vejen til Præstø, hvor frokosten ventede, indtraf en kortfristet opklaring i vejret med blåner i det tætte skylag.

Undervejs passerede man Vordingborg med solskin i den gyldne gås på borgtinden, som er den eneste velbevarede rest af kong Valdemars fæstning mod hærkning fra syd.

★ EN UGLE PÅ GRUNDTVIGS SKORSTEN

Heldigvis holdt opholdsvejret sig, til besøget i Udby var vel gennemført. Her fortalte lærer Nielsen, Udby, træk af kirkens historie og fra familien Grundtvigs tilknytning til den. I kirken hænger bl. a. professor Carl Thomsens billede af Grundtvig i dybe tanker på knæfaldet, et billede som ses i reproduktion i talrige hjem landet over. Selskabet fik god lejlighed til at studere kirkens rige udsmykning med kalkmalerier, hvoraf et symboliserer lykkens gudinde og lykkens yndling, samt forkrænkkeligheden, den uundgåelige afslutning på al jordisk lykke, når tidens hjul har drejet længe nok. Man mener, at biskop Absalon har grundlagt kirken i Udby, og i hvert fald sidder der i en grube i

væggen en romansk bispefigur. Nær kirkemuren finder man på kirkegården Grundtvigs faders grav og oppe på Grinnebakken, nogle meter fjernere fra de hvide mure, monumentet for N. F. S. Grundtvig.

Efter besøget i kirken og på Grinnebakken havde turdeltagerne lejlighed til at se Grundtvigs mindestuer i den store, gamle og skønne præstegård, bivånet af en slørugle, der sad som en støtte i læ af vejrfløjen på præstegårdens skorsten. De færreste troede, at der var liv i den, men den var nu levende nok, inclusive at ugler sætter pris på at nyde solskin i ro.

Ved frokosten på Frederiksminde i Næstved takkede *Chr. R. Christensen* for præcision på turen. Tiden blev overholdt, og gårdejer *N. Slemming*, Rønne, gav værten stor ros for frokosten og fandt, at bortset fra regnvejret havde formiddagstimerne budt på en dejlig tur. Tak til arrangørerne for fortræffelig tilrettelægning. De leve!

Desuden blev der ved frokosten talt af gårdejer *Simeon Sørensen*, Hajstrup, som udbragte et leve for en fremtid for fri bønder i Danmark og Sverige, samt af gårdejer *Marcus Hansen*, St. Duegård, Åkirkeby, der udtrykte håbet om, at man ved et årsmøde på Bornholm i et af de førstkommande år kunne få lejlighed til et besøg på Christiansø. Bagefter udbragte Marcus Hansen et leve for turens damer . . . »de søde piger, som ikke én i aftes tænkte på at sige tak for det store arbejde hjemme, hvor ingen hjælp er at få til daglig.«

★ I SLÆGTENS EJE I 8–9 GENERATIONER

Dagens sidste visit gjaldt gårdejer *Albert Schiølers* slægtsgård i Toksværd, hvor slægten sidder med 8 eller 9 generationer i mindst 300 år. Her fortalte arkivar *P. K. Hofmansen* træk af gårdens historie og forelagde dokumentationer for en række skelsættende begivenheder, ligesom han berettede en dramatisk episode, som fandt sted langt tilbage i tiden, da drabet af en krakilsk såkaldt landsdommer på Bækkeskov kostede to unge mænd livet. Den ene var en søstersøn til konen på slægtsgården i Toksværd. De to blev henrettet på grufuld måde i 1738 efter en tid at have været skjult på gården.

Slægtsgården i Toksværd blev i 1803 købt til selveje af greven på Gisselfeld. Albert Schiøler overtog ejendommen i 1945 og har med glæde og stolthed kunnet notere sig, at ikke mange danske slægtsgårde har været i slægtens eje gennem så mange generationer.

Efter Hofmansens redegørelse blev der serveret en forfriskning, og *Chr. R. Christensen* takkede hjerteligt for udvist gæstfrihed og sluttede årsmødet.

Undervejs fra Præstø til Toksværd gjorde bilerne holdt ved major Anders Lassens mindetavle. Det var udflugtens mest gribende sekunder.

MINDEORD

Vort bestyrelsesmedlem *Hans Buhl*, Vejle amt, er død, 73 år gammel.

Hans Buhl, der havde fået en solid landbrugs-mæssig uddannelse, overtog ved sit giftermål i 1913 sin hustrus fødegård, »Elkjærhus« i Børkop, Gauerslunds sogn.

Han var en dygtig landmand, der især viste interesse for kvægavlen, og udadtil blev han betroet adskillige hverv i det off. og kulturelle liv i det sogn og amt, han tilhørte. Navnlig de landbrugs-faglige foreninger gjorde brug af hans arbejdskraft og vilje til at føre en god forhandling.

Ved sin død var Hans Buhl formand for slægts-gårdsforeningens kreds i Vejle amt, ligesom han havde sæde i hovedbestyrelsen fra 1958.

Hans Buhl havde i længere tid haft et svigtende helbred og overlod for et par år siden gården til sønnen *Holger Buhl*, der fører den videre. Yderligere efterlod Hans Buhl sig 4 andre børn samt hustruen *Johanne*, f. Pallesen.

Indenfor slægtsgårdsforeningen satte vi pris på Hans Buhl som en god samarbejdsmand.

Æret være hans minde.

Nina Sørensen.

Betragtninger om den kommende landboreform

Af kontorchef *A. H. Kjøller.*

I DISKUSSIONEN om landbrugets problemer, især vedrørende ejendommenes størrelse og rationalisering af arbejdet, kan man, og man bør også efter min mening, sammenligne fremstillingen af landbrugets produkter med fremstillingen af industriens produkter. I industrien forsvinder efterhånden en del af de små virksomheder, selvom der stadig findes ikke så få små eller mindre enheder, nogle som specialværksteder, hvorhos der i industrien gennemføres forenkling og rationalisering af arbejdet for at billiggøre produktion i et omfang, man ikke ser i landbruget.

Set ud fra et rent økonomisk eller forretningsmæssigt synspunkt er det det vigtigste, at landets dyrkbare og dyrkede jord udnyttes mest effektivt, d. v. s. det største økonomiske udbytte pr. areal-enhed målt i forhold til den anvendte arbejdskraft og kapital; set fra dette synspunkt har det ingen interesse, om jordens afgrøder frembringes på større eller mindre ejendomme. Men samfundslivet kan ikke altid bestemmes ud fra rent økonomiske betragtninger, og sociale og rent menneskelige synspunkter har gjort sig og bør gøres gældende. Derfor har man i århundreder haft en landbrugslovgivning med socialt præg.

På tidspunktet for vedtagelsen af statshusmandslovene fra 1899 og 1919 var der et stort fødselsoverskud i landbefolkningen, og industrien kunne ikke tage fødselsoverskudet. Situationen er helt anderledes nu end dengang, idet industrien for en stor del mangler arbejdskraft, og desuden kan jo i vor tid den unge driftige landmand skabe sig et godt udkomme og en god stilling uden at blive statshusmand. Mon ikke disse faktiske forhold, der dannede baggrunden for statshusmandslovgivningen og de senere års landbolovgivning, for en del er faldet væk? *Herved opstår det spørgsmål, om ikke den gældende lovgivning om udstykning m. v. og om oprettelse af mindre landbrug er imod udviklingen.*

Det er blevet moderne at tale om familiebruget som fremtidens landbrugsejendom, men hvor stort skal familiebruget være, og hvordan skal det drives? En husmandsforeningsformand har beskrevet et familiebrug som en ejendom på ca. 10 ha med en kvægbesætning på 7-9 malkekøer, ca. 35 slagterisvin årligt og fjerkræ efter behag. Uden at tage stilling til spørgsmålet om udstykning, vil jeg dog mene, at et familiebrug med denne driftsform er mindre heldig. Med denne forholdsvis lille produktion og omsætning kan man ikke mekanisere og derved gøre arbejdet lettere ved hjælp af moderne maskiner, uden at udgiften til mekaniseringen tager for meget af indtægterne.

For at landbruget skal kunne klare sig i fremtiden, mener jeg, at man må erkende, at man i landbruget ligesom i industrien skal mekanisere og rationalisere arbejdet fuldt ud, hvorved det dog må påses, at udgifterne til mekaniseringen ikke bliver større end udgifterne til håndkraften, eller sagt med andre ord, at nettoindtægten i forhold til anvendt arbejde og kapital bliver større end hidtil, og som bekendt kan en større ejendom lettere bære udgifterne til mekaniseringen end en mindre, med mindre denne sidste har en stor og specialiseret produktion. Om det samlede brutto-udbytte af ejendommen ved driftens omlægning på grund af mekanisering m. m. skulle blive mindre er uden betydning for ejeren (eller brugeren), blot nettoudbyttet bliver større. Det kan sikkert også anses for givet, at *nettoudbyttet for den en-*

kelte landmand ville blive bedre, dersom antallet af landbrugsejendomme blev færre; indskrænkningen i antallet af landbrugsejendomme behøver jo ikke at betyde stordrift. Dernæst vil jeg mene, at man må erkende, at der i landbruget ligesom i industrien bør herske nogen større frihed med hensyn til brugsstørrelsen, ligesom den enkelte landmand til en vis grad bør have en specialproduktion, enten det så er en større eller mindre ejendom, hver efter sin evne og interesse, idet der dog stadig vil være ikke så få landmænd, der driver ejendommen som alsidigt landbrug.

Fremtidens landbrug vil have brug for landbrugsejendomme af alle størrelser, lige fra den helt lille ejendom og opefter. Derfor bør man i diskussionen om den fremtidige landbrugslovgivning ikke på forhånd låse sig fast på visse principper – enten disse er organisationsmæssigt eller politisk bestemt – om ejendommenes størrelse og driftsform, men man bør i større omfang end hidtil lade det levende og praktiske liv være med til at forme udviklingen.

Adgangen til Grundtvigs kirke i Udby er snæver. Her er et par udflugtsdeltagere sluppet vel igennem.

Mit barndomshjem

Mel.: Erindrer De, det var i Kongens Have ...

*På Jyllands ås nær ved den brune hede
min vugge stod, der lå mit barndomshjem;
og jeg vil alle mine dage frede
om minderne, som stadig myldrer frem.
Vi børn, vi sloges, lo og var så glade,
fra sol stod op, til den gik ned i vest;
og skønt vi ofte lavede ballade,
randt dagen hen, som var der altid fest.*

*Fra årle morgen alle var på færde,
man sled og ased' hele dagen lang,
og selv om een sig fjæled' bag et gærde,
jeg syntes, dagene var fyldt med sang.
Mit kære hjem, et lille kongerige,
for mig det bedste sted på denne jord;
hos far og mor, det kan jeg roligt sige,
var luften altid ren og pligten stor.*

*Min faders retsind overalt sig viste,
han myndigt røgted' slægtens gamle gård;
min moders godhed, som så mange priste,
bar præg af ånd, hun for mit øje står;
som den, der kunne lede, styre, råde,
men enevældig herskede hun ej;
nej, mor og far de brugte alt med måde,
de trak på lige hammel samme vej.*

*De svandt, de svandt, de skønne barndomsdage,
jeg aldrig mere dem tilbage får;
nu sidder jeg alene her tilbage
og tænker på de mange, mange år.
Mit hjerte skælver, når jeg ret erkender,
jeg har en gæld, som føles meget stor;
jeg ganske stille folder mine hænder,
i hjertet si'er jeg tak til far og mor.*

Mary Bentzen,
Styvelsgård, Jelling.

Sætternissen og Hofmansen og Hermansen

Det er jo storartet, at vor ypperlige arkivar, P. K. Hofmansen er en så markant personlighed, at blot P. og K. er nok til, at ingen troede på, at vi jævnfør aprilnummeret havde fået en ny arkivar, som hedder Hermansen.

Sætternissen havde drillet Hofmansen med Hermansen på forsiden af nr. 118, men formentlig har alle enten gennemskuet det lille foretagsomme væsens forårsspøg eller slet ikke bemærket den.

Nok om det! P. K. H. har som bod for krænkelserne på årsmødet accepteret og indkasseret et krus øl, som nissen måtte betale. Han gjorde det med glæde og tog selv en slurk med, hvorefter det kan fastslås, at P. K. stadigvæk hedder Hofmansen og ikke Hermansen, selv om nissen indigneret påstår, at Hermansen lyder lige så kønt.

I de næste numre

Blandt det stof, der som følge af årsmøde-referatets længde måtte udgå til augustnummeret, er et par særdeles læseværdige artikler af vore medlemmer, gårdejer Harald Jensen, Stege, om mønboernes tapre kamp mod svensk overmagt, og af assistent Gudrun R. Christensen, Vester Hassing, »Fra de lyse år« om barndommen.

Desuden er der på trapperne en artikel om proprietær Knud Rasmussens slægtsgård i Sdr. Esterbølle på Fyn, men betænk alligevel redaktionen med stof, som ligger Dem på hjertet. Det er velkomment, dog ikke mindst når det er tydeligt skrevet.

Red.

ANDELSBOGTRYKKERIET

i Odense

Den almindelige Brandforsikring

for Landbygninger, oprettet ved kongelig Anordning

af 1792

HOVEDKONTOR: STORMGADE 10. KØBENHAVN K. CENTRAL 1100

Østifternes Land-Hypothekforening

Øster Allé 31

KØBENHAVN Ø

yder uopsigelige 2. Prioritetslaan i Landejendomme
og Beboelsesejendomme paa Landet i Østifterne